

అమావాస్యసోమవతివ్రతము.

ఆచమ్య దేశకాలా సంకీర్త్య. శుభేశోభనే...నవంగుణ
విశేషణవిశిష్టాయామస్యాం శుభలిఖౌ అహం సమస్తజన్మసు
సౌభాగ్యసిద్ధిర్థం ఇహజన్మజన్మాంతరే చ సకలపాపక్షయో
ర్థం పుత్రపౌత్రాద్యభివృద్ధ్యా సంతతిచిరజీవిత్యపరమసౌఖ్యగర్భ
కామాఽస్యాంసోమత్యామమాయాం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకాశ్వ
త్థవృక్షే యథామిలితోపచారైః లక్ష్మీనారాయణపూజాం కరి
ష్యే. తదాదౌ నిర్విఘ్న కామా గణపతిపూజాం కలశపూజాంచ
కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య. ఆదౌ కలశపూజాం కృత్వా గణపతి
పూజాంకృత్వా. పీఠపూజాం ద్వారపూజాం చకృత్వా. ఆశ్వత్థ
మూలే ఉదకసేచనం కృత్వా.

“అతోదేవాఅవస్తునఃయతో విష్ణుర్విచక్రమే, శృధి
వ్యా స్పృష్టథామభిః”—

ఇతి మంత్రేణ ఆశ్వత్థమూలేవిష్ణుం ధ్యాత్వా స్పృష్టప్రసాదో
పూజయేత్.

“ఆశ్వత్థే వో నిషదనం పర్ణే వోవసతిః కృత్వా గోభాయ
ఇత్కిలాసథయత్సనవధపూరుషమ్.”

ఇతి మంత్రేణ “మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో
విష్ణురూపిణే, అగ్రతః శివరూపాయ వృక్షరాజాయతే నమః.”

ఇతి పురాణ మంత్రేణ ఆశ్వత్థస్య షోడశోపచారాన్
కుర్యాత్.

ఇంద్రాదిసురసంసేవ్య యోగనిద్రాపరాయణ, లక్ష్మ్యో
సహ సురశ్రేష్ఠ సుస్థిరో భవ సర్వదా. దేవదేవ మహాప్రాజ్ఞ
లోకేశ సురపూజిత, యావత్పూజాం సమాప్యేహం తా
వత్త్వం సుస్థిరో భవ.

సర్వవ్యాపక విశ్వేశ కృపయా దీనవత్సల, మయోపపా
 దితాం పూజాం గృహాణేమాం హి మాధవ. (శరణం మే జగ
 న్నాథ శరణం భక్తవత్సల, పరదో భవ హేనాథ కరుణాకర
 శాశ్వత) మూలాని బ్రహ్మణో యస్య ఋగ్వేదోఽంగాని
 పల్లవాః, ఫలాని యజ్ఞశాఖాశ్చ నారాయణ దయాం కురు (ఓం
 నమో వాసుదేవాయ సర్వాసద్వచిదాత్మనే, రత్నసింహాసనం
 తుభ్యం వాస్యామి స్వీకర్తు ప్రభో.) సూక్ష్మకోటిప్రభానాథ
 సర్వవ్యాపక రమాపతే, ఆసనం కల్పితం భక్త్యా గృహాణ పురు
 షోత్తమ. ఆసనమ్. నారాయణ జగద్వాప్తసింహ జగదానంద
 కారక, విష్ణుక్రాంతాది సంయుక్తం గృహ్ణా పాద్యం మయార్పి
 తం, (గజవాహన సర్వజ్ఞసర్వలక్షణసంయుత, పాద్యంగృహాణ
 మద్వత్తం శ్రియా సమా సుహోత్తమ) పాద్యమ్ ఫలగన్ధాక్ష
 తైర్యుక్తం పుష్పపూగసమర్పితం, అర్ఘ్యం గృహాణ భ
 గవన్ విష్ణో సర్వఫలప్రద. (పరిత్రాణపరానంద పద్మపత్రేక్షణ
 ప్రభో, గృహాణార్ఘ్యం మయా దత్తం కృష్ణ విష్ణో జన్మాన) అర్ఘ్యమ్. కర్పూరై లాలనగ్లాదిశీతలం సలిలం విభో, రమార
 మణ దేవేశాచమనం ప్రతిగృహ్యతామ్ ఆచమనీయం. నమో
 నిత్యాయుశుద్ధాయ యోగధ్యానపరామణ, మధుసర్కంగృహా
 ణేవం సర్వలోకైకనాయక. మధుసర్కమ్. పఞ్చామృతం మ
 యానీతం పయో దధి ఘృతం మధు, శర్కరాదిసమాయుక్తం
 స్నానార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్. సంస్నాపనం కరిష్యామి లక్ష్మీ
 నారాయణప్రభో, స్నానేనానేన దేవేశ మమ పాపం వ్యపాహ
 తు. పంచామృతస్నానమ్. గంగా కృష్ణా గౌతమీ చ కావేరీ
 చ శతప్రదా, తాభ్య అనీతముదకం స్నానార్థం ప్రతిగృహ్య

తామ్. గంగోదకం సమానీతం సుచర్ణ కలశస్థితం, స్నాపనార్థం
మయా సీతం గృహణ పరమేశ్వర. శుద్ధోదకస్నానమ్. (గం
ధాదిపూర్వపూజాం సమాప్య అభిషేకం కుర్వాత్) తదా. పి
తవాస స్త్వయివిభో మయాన్యత్సమదాహృతం, హాసః ప్ర
త్యా గృహణేదం పునఃపోత్తమ కేశవ. దేవదేవ జగన్నాథ
నమః శ్రీవత్సధారిణే, వస్త్రయగ్ధం ప్రదాన్యామి సంగృహణ
జనార్దన. వస్త్రయగ్ధమ్ ఉచీతం సోత్తరీయం మయా దా
త్యం సుశోభనం, విశ్వమూర్తే గృహణేదం నారాయణ జగ
త్పతే. (లక్ష్మీశాయ నమస్తేఽస్తు బ్రాహ్మి నూం భరణగరాత్,
బ్రహ్మసూత్రం చోత్తరీయం గృహణ ప్రార్థతో మయా
యజ్ఞోపవీతమ్. అశ్వత్థహతభుగ్వాస గోవిందసఖి సదాశ్రమం,
అశేషం హర మే పాహం వృక్షరాజ సమోఽస్తు తే. అలల
కారాన్ సూత్ర వేష్టనమ్. మలయాచలసంభూతం ఘనసాహం
మనోహరం. విలేపనం సురశ్రేష్ఠ చందనం ప్రతిగృహ్యతామి,
కర్పూరాగురుకస్తూరీ కుంకుమోన్మిత్రచందనం, తుభ్యం దా
న్యామి దేవేశ సంగృహణ సమోఽస్తుతే.) గంధాన్. తండుల
నార్ద్రకాన్ స్వచ్ఛాన్ మహావ్రీహిసముద్భవాన్, అక్షతా
నర్పయే తుభ్యం గృహణ పరమేశ్వర. అక్షతాన్. తులసీజాతి
కమలమల్లికాచంపకానిచ, పుష్పాణి హర గోవింద గృహణ
పరమేశ్వర. (మాల్యాని చ సుగంధిని మాలత్యాదీనిచ ప్రభో,
మయాఽహృతాని పూజార్థం గృహణ కమలాధిప. నానావిధ
పుష్పాణి

అథాంగపూజా.

“పూజయామి” అని కడపటఁ జేర్చుకొనవలెను.

సారాయణాయ నమః పాదౌ
 కేశవాయ నమః గుల్ఫౌ
 హస్తయే నమః జఙ్ఘై
 నిరర్హణాయ నమః ఊరూ
 సరిహాయ నమః కటిం
 పద్మనాభాయ నమః నాభిం
 బామోదరాయ నమః ఉదరం
 కాలాత్త నే నమః స్తనౌ
 రామాయ నమః స్కంధౌ

వైకుంఠాయ నమః కంఠం
 అనిరుద్ధాయ నమః బాహూ
 పరమేశ్వరాయ నమః హస్తౌ
 దేహాది దేహాయ నమః ముఖం
 పుష్కర నేత్రాయ నమః నేత్రే
 హనుదేవాయ నమః శ్రోత్రే
 సర్వవ్యాపినే నమః శిరః
 సర్వేశ్వరాయ నమః సర్వాణ్య
 జ్ఞానిపూజయామి.

అథ నామావళిః.

ఏక పరమాత్మ నే నమః
 పరమేశ్వరాయ
 పరబ్రహ్మణే
 విరిచ్ఛయే
 శివాయ
 రుద్రాయ
 సారాయణాయ
 వనస్పతయే
 వృక్షరాజాయ
 వేదాత్మ నే
 ప్రకృతయే
 దేవాత్మ నే

త్రిమూర్త్యాత్మ నే నమః
 ఉద్భవమాలాయ
 చంద్రసర్గాయ
 అనియాయ
 పాశున్నాయ
 జ్ఞానవృక్షాయ
 భూతవాసాయ
 పుణ్యాయ
 శివాకారాయ
 మహామాలాయ
 ఋషిసేవితాయ
 తపఃఫలాయ

అగ్నిగర్భాయ నమః

అరణయే

సమిదాకరాయ

సూర్యాశ్వజాయ

విభూతయే

శమిపతయే

అశ్వత్థాయ

కేశవాయ

హరయే

సంకర్షణాయ

వరాహాయ

పద్మనాభాయ

దామోదరాయ నమః

కాలాత్తనే

వైకుంఠనాథాయ

అనిరుద్ధాయ

పరమేశ్వరాయ

దేవాదిదేవాయ

పుష్కరనేత్రాయ

వాసుదేవాయ

సర్వవ్యాపినే

సర్వేశ్వరాయ

అశ్వత్థనారాయణస్వామినే

నమః

నానావిధపరిమళపత్రపుష్పాణి సమర్పయామి

గుగ్గులం ఘృతసంయుక్తం నానాగంధైః సుసంధాయితం, ధూపం గృహాణ కృపయా సుప్రీతో వరదో భవ. ధూపం అజ్ఞానదమనాయేతి జ్ఞానబుద్ధి ప్రదో భవ, నహ్నినా మోచితం దీపం గృహాణ పరయా ముదా దీపం. నీరూపం పుష్పనిధితం నానాభక్త్యైశ్చ సంయుతం, పుయా ప్రసాదం వైశేష్ఠ్యం సంగృహాణ శ్రియా సహ. భక్ష్యం భోజ్యం శేష్యానేయేచోష్యం ఖాద్యం మయాహృతం, ప్రీతయే పరమేశస్య దత్తం మే స్వీకురు ప్రభో. నైవేద్యమ్, ప్రాణాయ స్వాహా అపానాయ స్వాహా వాయునాయ స్వాహా ఉదానాయ స్వాహా సమానాయ స్వాహా. గంగోదకం సమానీతం పానార్థం పరమం శివం, హృషీకేశ నమస్తుభ్యం గృహాణ పరయా ముదా. మధ్యేమధ్యేషా

నీయమ్ ఉత్తరాపోశనం హస్తప్రతూశనం, ముఖప్రతూశనం
 చ కరోద్వర్తనార్థే చందనమ్. ఇదం ఫలమితి ఫలాని. పూగీఫల
 మితితాంబూలమ్. హిరణ్యగర్భేతిదక్షిణామ్ త్వద్భాసా భాస
 తే లోకః కోటిసూర్యసమప్రభ, నీరాజయిష్యే త్వాం విష్ణో
 కృపాం కురు మయి ప్రభో, హిరణ్యపాత్రం మధోఽతిమంత్రే
 ణ చ నీరాజయిమ్. శ్రీమతే సర్వభూతాత్మనా త్రాహి మాం
 భవసాగరాత్, మధుసూదన దేవేశ గృహాణ కుసుమాంజలిమ్.
 మంత్రశ్రవ్వాంజలిమ్ మయా కాయేన మనసావాచా జన్మశతా
 జ్జితం, పాపం ప్రశమయ శ్రీశ ప్రదక్షిణపదేపదే. ప్రదక్షిణ
 త్రయం దేవ ప్రయత్నేన కృతం మయా, తేన పాపాని సర్వాణి
 నాశయాశు మమాన్యయ. ప్రదక్షిణమ్. వ్యక్తావ్యక్తస్వరూ
 పాయ సృష్టిస్థిత్యంతకారణే, ఆదిమధ్యాంతహీనాయ విష్ణురశ్మ
 వసేనమః నమస్కరోమ్యహం భక్త్యా సర్వపాపహరాన్యయ, కు
 రుమే సఫలం జన్మత్వత్పాదామ్భోజచందనాత్. నమస్కారాన్.
 లక్ష్మీశ సర్వలోకేశ సర్వలంపత్ప్రదోభవ, గృహాణార్ఘ్యం మ
 యా దత్తం కృపయా పరయా ముదా. ప్రసన్నార్ఘ్యమ్. దేవ
 దేవ జగన్నాథ సృష్టిసంహార కారక, శరణం త్వాం ప్రవర్షోఽ
 స్మి త్రాహి మాం పురుషోత్తమ. నిమగ్నోఽస్మి మహాభూరే
 సంసారే దుఃఖసాగరే, మాముద్ధర హృషీకేశ భోభో భవభ
 యాపహ. ప్రార్థనా. అనూసోమపూజా. అమాయై చ నమస్తు
 భ్యం సోమాయ చ నమోస్తుతే, ఉభయోః సంగమే విష్ణుపూ
 జాఫలమహాఘ్నయాత్. అమాయై సోమాయ చ నమః సర్వో
 పచారాగ్ధే గంధాక్షతపుష్పధూపదీపనై వేద్యాదీని సమర్ప
 యామి. అనేన మంత్రేణ పోడశోపచారైః పంచోపచారై ర్వా

పూజయేత్. ఇత్యమాసోషపూజా. యస్యస్త్వత్పాద... పూ
జయా లక్ష్మీనారాయణౌ సుప్రీయేణామ్. అశ్వత్థానోద్విక్షవ
వంగుణ విశిష్టామౌమస్యాం శుభతిథౌ కల్పోక్ష ఘనీర్ధృత్తిం
అశ్వత్థమూలేఽముకద్రవ్యేణ ఆప్తోత్తరతప్రగక్షిణాభ్యం కర్ష
కర్షిష్యే ఇతి సంకల్ప్య. మూలతో బ్రహ్మసూపాయ మ
ధ్యతో విష్ణుదూపిణే, అగ్రతః శివరూపాయ స్పృశ రాజాయ తే
నమః ఇతిప్రతిప్రదక్షిణముచ్చరన్ ఉక్షద్రవ్యం ప్రతిప్రదక్షిణం
గృహ్ణాగ్రేస్థాభ్య ఏకమప్తోత్తర ప్రదక్షిణాని తాంభూతే. ఇద్వ
వ్యం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్. వాయనమంత్రః. అశ్వత్థో ప్రతి
గృహ్ణాతు అశ్వత్థో వై దదాతి చ. అశ్వత్థః. తాంభూతాభ్యం
అశ్వత్థాయ నమోనమః అన్వై బ్రాహ్మణాయ శ్రీ లక్ష్మీనారా
యణస్వరూపాయ ఇదం ద్రవ్యం అశ్వత్థనారాయణప్రీతిం
కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ. దేవస్య...
గృహ్ణామి ఇతి పూజావిధిః

ఆథ కథా.

శరతర్పగతం భీష్మముగమ్య యుధిష్ఠిరః, క్షౌరేన్ద్రేణ
మో ధర్మాత్మా హితం వచనమబ్రవీత్. ౧. యుధిష్ఠిరః.
హతేషు కురుముఖ్యేషు భీమసేనేన కోపనా, తిథిర్ముగేశు
భూతేషు హతేషు యుధి జిహ్నువా. ౨. దుర్యోధనగుణగ్ర్యేణ
జాతోఽస్తాకం కులక్షయః, న సన్తి భువి భూంగుళా బలవృ
ద్ధాతురాన్మతే. ౩. అవశిష్టా వయం పంచ పంశే భారతసంజ్ఞకే,
ఏకాతపత్రమపిచ రాజ్యం మహ్యం న రోచతే. ౪. జీవితే
ఽపి జుగుప్సా స్యాన్మృతేనసుగతః క్వచిత్, దష్ట్యా న స్తతి
విచ్ఛేదం సంతాపోహృదయేఽనిశమ్. ౫. అశ్వత్థామాస్త్ర

నిర్దగస్తూత రాగర్భసంభవః. అతో మే ద్విగుణం దుఃఖం
 పిణ్డవిచ్ఛేదదర్శనాత్. ౬. కింకరోమి క్వ గచ్ఛామి పితామహా
 నదాధునా, యేన సంవద్యతే సద్య స్సంతతి శ్చిరజీవినీ. ౭.
 భీష్మః శృణు రాజకా ప్రవత్స్యామి వ్రతానాముత్తమంవ్రతం,
 యస్మాత్ప్రేక్షమానమంత్రేణ సంతతిశ్చిరజీవినీ ౮. అమావాస్యా
 యదా చార్ధ సోమవారముతా భవేత్, తస్యానుశ్చత్త
 మాంగత్య పూజయేచ్ఛ జచార్ధనమ్ ౯. ఆష్టోత్తరశతం కుర్యా
 త్తస్మి స్వేతో ప్రదక్షిణాత్, తావత్సృత్యంభ్యాన్యూపాదాయ
 పత్నీ ధానుసలానిచ. వ్రతరాజమిదం రాజకా విష్ణోః ప్రీతికరం
 కుభం, దుప్రసాదముకర్తురః ప్రసీదన్తి తదాత్మకాః ౧౦ మూ
 ర్తిత్రయోత్తకోఽశ్వత్థః సర్వదేవమయస్తథా, పూజయావేద
 పృక్షుస్య సర్వేష్టాథా నహపునయాత్. ౧౧ ఉత్తరాం కార
 య ప్రాజ్ఞ గర్భో జీవితమాప్స్యతి, భవిష్యతి గుణైః పుత్ర
 స్త్రీషులోకేషు విశ్రుతః. శ్రుత్వా పితామహప్రోక్తం ప్రత్యువా
 చ యుధిష్ఠిరః యుధిష్ఠిరః తద్వ్రతం వ్రతరాజాఖ్యంవిస్తరేణ
 ప్రకీర్తియ, కేన ప్రకాశితం మర్త్యే కేనేదం విహితంవిభో.
 భీష్మః అస్త్యేనూసర్వవిధ్యాతా తాంచీసంజ్ఞా మహాపురీ రజతా
 చలసంకశ సోభసంస్కర్షిరాజితా, సువేదైర్నాగరజనైర్నారీ
 భిరససేవితా. బ్రహ్మశ్రీయ పితూభ్యైః స్వస్వకర్తృతై
 ర్వృతా, రూపచాతుర్యముక్తాభి ర్వేద్యాభిః సమలంకృతా.
 ఆత్ర రాజా మహానేనో బభూవామితచిక్రమః, తస్మిన్ వసతి
 భూపాలే జనానస్తకరే శుభే. తస్య రాజ్యేఽవసద్విప్రః దేవ
 స్సామీతి విశ్రుతః, తస్య స్త్రీ రూపసంపన్నా నామ్నా ధన
 వతీ శుభా. యథార్ధనామధేయా సా లక్ష్మీరివ సువిగ్రహా,

తస్యాం సంజనయామాస సప్తపుత్రాః గుణాన్వితాః. న కాం
దుహితరం రమ్యాం నామ్నా గుణవతీం నృప, కృతదా రాశ్చ
తే పుత్రా విహరన్తి యథాసుఖమ్. కన్యా కుమారికా చాశీ.
దనురూపప్రియాద్ధిశీ, అత్రాన్తరే ద్విజః కల్పిన్భిక్షార్థం సము
పాగతః. దీప్యమానః స్వతేజోభి ర్హృత్తిమానిన పావకః, ద్వాగ్
దేశముపాగత్యప్రయుయోజాశిషం తదా. దేవస్వామిన్ముషా
స్సప్త సముత్థాయ ససమ్భ్రమం, భిక్షాం ప్రత్యేకమానిసుష్మద్
దుస్తస్యై ద్విజస్త్వనే అవైధవ్యాశిషం ప్రాదాత్తోభ్యః సౌభా
గ్యసంపదః, తతో గుణవతీసూత్రా ప్రహీతా సహ భిక్షయా.
విప్రాయ భిక్షాం ప్రదదౌ కృత్వా పాదాభిరన్దనం, ఆశిషంచ
దదౌ విప్రః శుభే ధర్మవతీభవ. సావై లక్ష్మ్యంగుణవతీత్రాన్వ
గత్వా యయా గృహం, మాత్రేసి వేదయామాసచాశిషం తేన
యోజితామ్. శ్రుత్వాధనసతీపుత్రిం క రేధ్యన్వారమామయా,
ప్రణతిం కారయామాస పునస్తస్యై ద్విజస్త్వనే, తథావాశిషము
చ్చార్య పునస్తా మభ్యసందమత్, శ్రుత్వాశిషం ధనవతీ
సచింతా ప్రత్యువాచ మా. ధనవతీ. ప్రసీద భగవన్ విప్ర
వచనం మేఽనభారయ, సుషాభ్యః ప్రణానాభ్యోమే ద్విహం
దత్తావరాశిషః. అవైధవ్యకరాః పుత్రసుఖసౌభాగ్యదాయకాః,
సుతాయాం ప్రణతాయాం మే విపరీతం త్వయోపదితం,
భద్రేధర్మవతీ భూయా ఇత్యుచీర్య పునః పునః, ఆశీః ప్రయు
క్తా విప్రర్షే కారణం వద సత్వరమ్. కన్యాసి త్వం ధనవతిప్ర
ఖ్యాతచరితా భువి, యథాయోగ్యం ప్రయుక్తయం మయాభి
ర్దుహితుస్తవ. ఇయం సప్తపదీమధ్యే వైధవ్యం సమనాన్వృత్య
ధర్మాచరణమత్కర్థం కర్తవ్యమనయా శుభే. అతో మయా

శీర్షక్షేయంశుభే ధర్మవతీ భవ, శ్రుత్వా ధనవతీవాక్యం చింతా
కులితచేతనా. ఉవాచ వచనం దీనగ్రణిఃత్యపునఃపునః ధనవతీ.
ఉపాయం వేత్సి విప్రేంద్ర వద శీఘ్రిం. దయాం కుదు, అపాయం
వేత్సి చేద్విప్ర కిం కరోమి దయానిధే. ద్విజః. యదాఽఽగ
తాభవేత్సోమాగృహే వై తవ సున్దరి, తస్యాః పూజనమా
త్రేణ భవేద్వైధవ్యనాశనమ్ ధనవతీ, కా సా సోమా త్వ
యా ప్రోక్తా కా జాతిః కుత్ర సంస్థితః. యస్యాఽగమమాత్రేణ
భవేద్వైధవ్యభంజనం, ఏతద్వద మహాభాగ సకలం విస్తరస్వ
మే. ద్విజః. సోమా సా రజశీ జాత్యా స్థితస్తస్యాశ్చ సిం
హాశే, సా చేదాయాతి తే వేత్త భవేద్వైధవ్యభంజనం,
ఇత్యుక్త్వా బ్రాహ్మణోఽన్యత్ర గతో భిక్షాప్రతీక్షయా, ధన
వత్యపి పుత్రేభ్యః ప్రోవాచ వచనం తదా. ఇయం దుర్ల
లితా పుత్రాః స్వసా గుణవతీ శుభా, సోమాగమన
మాత్రేణ భవేద్వైధవ్యభంజనమ్. యస్మాన్తే భక్తిః పితరి
మాతృర్వచనగౌరవం, స ప్రయాతు సహ స్వస్రా సోయాం
మానయతుం ధ్మః. పుత్రో ఊచుః జ్ఞాతం మాత స్తర
స్వాత్తా పుత్రీ స్నేహవశం గతమ్. యాత దేశాంతరం పుత్రాః
ప్రఖ్యాతయసే దుర్గమం, అన్తరేదు స్తరస్సింధుః శతయోజన
విస్తరః, అశక్యం గమనం తత్ర న తీమా గమనే నయమ్
దేవస్వామ్యువాచ — అపుత్రృక్షభిః పుత్రైరహం యస్యా
మిసింహశమ్. ఆనయిష్యామి తాం సోమాం పుత్రీవైధవ్యనాశి
నీమ్ ఏవం వాదిని సక్రోధే దేవస్వామిని తత్క్షణం, శివస్వా
మీ కనిష్ఠస్తు పుత్రః ప్రోవాచ సమ్మతః. తాత మా వద
చైవం త్వం రోషావేశవశం గతః, మయి తిష్ఠతి కశ్చక్రోగస్తుం

ద్వీపం హి సింహళమ్. ఇత్కుక్త్వా సహస్రీశ్చాయ ప్రణమ్య
 శిరసా ముదా, ప్రతస్థే సహితః స్వప్రా ద్వీపం సింహళేన
 తమ్. స కిముద్భిర్ధినైర్దత్త్వా తీరం ప్రాప్ సర్వితేః, తస్మిన్దశమ
 మ్బుధిం తత్ర ప్రయత్నమకరోద్ద్విజః స ఉదయ్య నువిస్తీర్ణం
 ధ్యగ్రోధద్రుమమన్తికే, తతోక్తవరే సుఖాసీనా గన్ధర్వ రాజులయ్య
 బాలకాః. తత్పాదవతలే స్థిత్యా శాభ్యాం నీలం తు న్యకం,
 శాబకానాం కృతే గృధ్రో గృహీత్వా శిశుభోజనం ప్రాచా
 న్ను శాబకా గృధ్రాదోభజనం జగృహుః స్థలిం, తత్రచ్ఛ
 బాలకాః గృధ్రశ్చిన్తామలితచూససాన్. గృధ్రో డేహాచ —
 కథం న భుజ్యతే పుత్రా భవన్తః కుంభితాః కుప, అనీశుభోమ
 లం మాంసం భవద్యోగ్యమిదం మమ. ఏతద్వృత్తిం నే నా త్ర
 మానవావత్ర త్యతః, అభుజ్యతో స్తయోరగృహీధంభరాజామ
 హేనమమ్. ఏతద్బుద్ధ్యా తు గృధ్రస్తు కుంభితావృత్తి ర్భవః,
 తయోరన్తికమాగత్య వచనం సమభాషత. గృధ్రః—జాతీస్తు
 యువయోః కామో వక్తవ్యోఽత్ర మమద్విజ, క్రియతేస్వాధా
 విప్ర భోజనం కర్తుమర్హసి. ద్విజః ఉవాచ—సింహళం గన్తుకం
 మోఽహంజలధేఃపారమద్యపై, సోమాసయనమిచ్ఛామిస్వచ్ఛ
 వైధవ్యనాశనమ్. గృధ్రః. త్వామహంపారయిష్యామిజలధేఃప్రా
 తరేవహి, సోమాగృహమపి బ్రహ్మ దర్శయిష్యామిసింహళే,
 తతో రాత్ర్యాంవృత్తిశాయాముదితే చ దివాకరే. పారమర్శి
 తాతౌ తు గృధ్రరాజేన వేగినా, సింహళద్వీపమాగత్య స్థితౌ
 సోమాగృహాన్తికే. తతః ప్రత్యూషసమయే సంభూజ్యశ్శుకా
 మణ్డలం, లేనం చక్రతు స్తస్యా దివసేదివసే శుభమ్. ఏనం
 విదధతోస్తత్ర పూర్ణస్సంవత్సరో గతః, స్నుషాః పుత్రా

సమాహూయ సోమా పప్రచ్ఛ విస్థితా. చూర్జనం లేప
నం కోఽత్ర కరోతి మమ కథ్యత, ఏకతైవాథ జగదుస్సర్వాః
కృత్యమిదం హి నః. తతః కదాచిద్రజకీ నిభృవా సంస్థితానిశి,
దదన్మ బ్రాహ్మణీం కవ్యాం మాన్వయన్తీం గృహాన్జనమ్.
లింగమస్మమన్మజ్జం ప్రాప్తం భ్రాతరం చ శుచివ్రతం, సోమా
పప్రచ్ఛ గౌ గత్వా కౌ యమవాం కథ్యమాం మమ. ఊచతుస్తా
తదా సోమా మావాం బ్రాహ్మణపుత్రకౌ. సోమోవాచ—
దగ్ధాస్మి ! బత ! నష్టాస్మి !! బ్రాహ్మణో గృహ మాన్వకౌ. కాం
గతిం బత యాస్యామి పాపానస్తాదసంశయం, పాపజాతి
రహం ఖ్యాతాం రజకీ సర్వథా ద్విజ. కథం శ్వం బ్రాహ్మణో
భూత్వా విరుద్ధం మే చికిర్ష సే, శివస్వామ్యువాచ—ఏషా
గుణవతీ నామ్ని స్వసా మమ సుమధ్యమా అస్యాః సప్తదశీ
మధ్యే వైధవ్యం సంప్రసత్స్యతే, తవ సాన్నిధ్యమాత్రేణ
భవేద్వైధవ్యభజ్జనమ్ అతో హేతోః సహ స్వప్రా పాకసర్వ
కరోమి తే సోమోవాచ—ఇతః పరం న కర్తవ్యమాయామి
తవ శాసనాత్. ఇత్యుక్త్వా సా సమాగత్య స్నుషాభ్యః ప్రత్యు
వాచ హ, యః కశ్చిన్దమ గేహేఽస్తిక్ మ్రియతే మానవః
క్వచిత్. తథైవ రక్షణీయోఽసౌ యావదాగమ్యతే మయా,
కస్యచిద్వచనాతోఽపినైవ దాహ్యాః కథంచన. తథేత్యుక్త్వా
స్నుషాభి స్సా సోమా యాతా మహాంబుధిం, పారముత్తార
యామాన ఊణేన ద్విజపుత్రకౌ. స్వయమాకాశమార్గేణ
సోత్తతార మహర్ణవం, ప్రాప్తాః కాశ్చీపురీం సర్వే నిమేషా
త్తత్ప్రభావతః. సోమాం దృష్ట్వా భనవతీ హృష్టా పూజా
మథాకరోత్, అత్రాన్తరే శివస్వామి తదా దేశాన్తరాత్స్వి

సుః, సవ్యశం వరమానేతుం జగామోజ్జయినీం ప్రళీ, అని
 నాయ వరం తత్ర దేవశర్మసుతం సుధీః. బ్రాహ్మణం గుర్రశ
 ర్థాణం గుణినం సవ్యశం స్వసుః, తతః సా రజకీ సోమ
 వైవాహికమథాకరోత్. సులగ్నే చ సునక్షిప్తే దేవస్వామీ
 తు కన్యకాం, దదౌ తస్మై గుణవతీం గుణినే గుర్రశర్మతే.
 తతో వైవాహికైర్తనైర్ద్వాయమానే హయశినే, సుతః
 సుప్తవదీమధ్యే రుద్రశర్తా మృతస్తథా. రుద్రశర్మశ్చ స
 ర్వేష్టితా సోమా నిరామలా, ఆక్రందశ్చ మహానాసీ భృగో గా
 నాం తత్ర షశ్యతామ్ గుణవత్యై చ సా తూర్ణం వ్రతరాజ
 ప్రభావజం, పుణ్యం సంకల్ప్య విధివద్దదౌమృత్యునిరంసనమ్.
 రుద్రశర్తాపి తస్మాచ్ఛ వ్రతరాజప్రభావతః, ఆససాది తాం
 జీవం సుప్తవత్సహసోత్థితః. ఏవం వివాహం నిర్వర్త్య వ్రత
 రాజం నివేద్య చ, ఆమన్త్ర్యతాం ధనవతీం సోమా ప్రామా
 ద్దృహంప్రతి. ఏవం సా రజకీ సోమా జీవయిత్వా వృతం బ్ర
 జమ్. చచాల హర్ష సంపూర్ణపూర్ణాకామా స్వమన్దగమి, ఆ
 వ్రతరేగృహే తస్యాః ప్రథమం తనయామృతాః. పునస్సామీ
 మృతస్తస్యా జామాతా చ తతో మృతః ఆగచ్ఛన్త్యస్తదా
 తస్యాః సోమవారాన్వితాతిధిః, అమావాస్యాబభూవాథ దృత
 సంజీవినీ తిధిః సా దదర్శ జ్యోహస్తే వృద్ధాం కాంచితౌ స్త్రీ
 యంతదా, తూలభారభరాక్రాంతాం క్రద్దమానాం సుదుఃఖితాం,
 వృద్ధోవాచ. అవతారయ మే పుత్రి తూలభారం శిరః స్థితం,
 ఏతద్భారభరాక్రాంతాం క్రద్దమానాం సుదుఃఖితామ్ సోమో
 వాచ. అమావాస్యాద్య హే వృద్ధే సోమవారయుతా తిధిః,
 తూలకం చ స్పృశామ్యద్య నియమోఽయం మయా కృతః.

పునర్ద్దదర్శం యాస్తీం సా మూలభారవతీం స్త్రీయం, సా
 చోవాచ తతః పుత్రీ మూలభారో మహానితి. ఆవతీర్యక్షణం
 తిష్ఠ సజ్జే యాస్యామ్యహం తవ, అద్య మూలం తథా తూలం
 న స్పృశామి కదాచన. తతోఽశ్వత్థతమం ప్రాప్య నవీతీరభవం
 శుభం, స్నాత్వా దేవం సమభ్యర్చ్య శర్కరాభిః ప్రదక్షి
 తాత్. సా చ కార మహాభాగా తదై వాప్తోత్తరం శతమ్. భీష్మః.
 యమా ప్రదక్షిణశతం కృతం శర్కరహస్తయా. తవా జీవితవ
 స్తస్తేజామాతృపతిపుత్రకాః, నగరం శ్రీసహాకీర్ణం తద్వహం
 చ పితేషతః. అథ యాతా మహాభాగా సోమా స్వభవసంప్రతి,
 జీవితం వీశ్య భర్తారం పుత్రాన్ జామాతరం తథా. అభిజ్ఞా
 తాన్ సమాసాద్య జగామ కృతకృత్యతాం, ప్రణిపత్య స్ను
 మాః సర్వాః పప్రచ్ఛస్తాం తపస్వినీమ్. మృతాస్తేతనయా
 దేవి పతిజామాతృ బాంధవాః, జీవితాస్తే కథంసోమే మృతాస్తే
 చ కథం వద. సోమోవాచ-గుణవత్యై మయాదతం వ్రత
 రాజస్య పుణ్యకం, మృతాస్తే తద్విసాకేన పతిజామాతృపు
 త్రకాః పూలకం న మయా స్పృష్టం మూలకంచ తథా స్ను
 మాః, ఆశ్వత్థే దేవమభ్యర్చ్య కృతాస్తత్ర ప్రదక్షిణాః. శర్క
 రాహస్తయా తత్ర కృతమజ్జోత్తరం శతం, జీవితాస్తత్ప్రసా
 దేన హృద్య జామాతృ పుత్రకాః సర్వాభిః క్రియతా మద్య
 వ్రతరాజోవిధానతః, భవిష్యతి నవైధవ్యం సాభాగ్యం సంభ
 విష్యతి. స్నుమాస్తాః కారయామాస తథా సోమా వ్రతేశ్వరం,
 భుక్త్వా భోగాన్భవహంస్తత్రపుత్రపాత్రాదిభిస్సహ. తైశ్చస
 ర్వైఃపరివృతావిష్ణులోకమవాపసా, ఇత్యే తత్కథితంపార్థవిష్ట
 రేణమయాతవ, యుధిష్ఠిరః. మాహాత్మ్యంవ్రతరాజస్య కోవిధి

ర్వచ విస్తరాత్, కర్తవ్యం కేన భిక్షేదం నారీభిః పురుషేణ
 వా. ఆమావాస్యా యథా పార్థ సోమనారాన్వితా భవేత్,
 తదాపుణ్యతమః కాలో దేవానామసి దుర్లభః. ప్రాతఃపఠా
 య విధినా స్నానం కార్యం జలాశయే, స్నానాన్తరము సేవ
 కాశేయం పరిధాయ వ్రతీ తతః. గత్వా చాశ్వత్థవృక్షస్యస
 మీషం కురునన్దన, అశ్వత్థమూలే కర్తవ్యం నిష్కర్షాన్యమగమ్రా
 జనమ్. పక్షికైవ్యక్షస్వరూపాయ సృష్టిశిక్షస్తోతరం, అదిత్య
 ధ్యాస్తహీనాయ విష్ణురశ్మినసే నమః ఇతివిష్ణుముఖాద్దేవ సప్త
 యేస్విధిపూర్వకం, ఛందోమయే వృక్షరాజే సర్వే దేవాః స
 మాహితాః మూర్తిత్రయాత్మస్యశ్శిష్ఠే నారాయణ సమూ
 హ్యయే, పూజితే విశ్వరూపేఽసౌ పూజ్యతే భగవాన్ హరిః.
 అశ్వత్థేవో నిషదనం త్వారాల్లే అగ్నిరస్త్యయి, నమశ్శిశ్మస్త్య
 తేచోర్ధ్వమూలం తద్విష్ణుమవ్రతః. ఆత్వాచమాన్త్య దేవా
 వై బ్రహ్మజ్ఞానమిత్యపి, పూజయే త్వత్వదేనాంశ్చ నిష్ఠా
 సర్వాత్తకం తథా మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణు
 రూపిణే, అగ్రతః శివరూపాయ వృక్షరాజాయ తే నమః. ఏవం
 సంపూజ్య దేవేశం పీతవస్త్రాక్షతైః ఫలైః, కుసుమిర్వివిదై
 శ్చైవ భక్ష్యభోజ్యైస్తథావిదైః. అశ్వత్థపూజనం కార్యం
 ప్రోక్తమస్త్రేణ పారిడవ, అశ్వత్థ హుతభుగ్వాస గోవిందస్య
 సదాప్రియ. అశేషం హర మే పాపం వృక్షరాజ నమోఽస్తు
 తే, ప్రాణిసంజీవ స్వామి భూతావాస ననస్పతే. అశ్వత్థ
 రుర్రూపాఽసి వృక్షరూప నమోఽస్తు తే, ఏవం పూజావి
 ధిం కృత్వా తతః కుర్యాత్ప్రదక్షిణాన్. మాక్షికైః కాంచనై
 రాప్యైర్హిరకైర్కణిభిస్తథా, కాంస్యపాత్రైస్తామ్రపాత్రైర్భ

త్యపూజైః పృథక్పృథక్. గృహీత్వా భ్రుణం కార్యం యావ
దష్టోత్తరంశతం, సమర్పితంచ యద్ద్రవ్యమర్పయేద్దురవేశుభమ్.
సువాసిన్యశ్చ సగపూజ్యాఃసోమాసంతుష్టిహేతవే, దద్యాచ్ఛా
న్నంతు విప్రేభ్యః స్వయం భుంజీత హగ్యతః ఏష తే కథితో
భూత ప్రత రాజవిధిర్మయా, ద్రౌపదీ చ సుభద్రా చ కార
యస్య తథోక్తామ్ ఉత్తరాగర్భసంస్థస్తు జీవితం చ లభేచ్ఛి
రాత్ — యుధిష్ఠిరః యూ స్వల్పనిభవా నారీ కాంచనాద్యై
ర్విసాస్పితా, సా కథం లభతే పూర్ణం ప్రతరాజఫలం వద.
ఫలైః పుష్పైస్తథా భక్ష్యైర్వస్త్రాద్యైఃపి పాండవ, కుల్యా
త్సృదక్షిణాపర్తం సాపి పూర్ణం లభే త్ఫలమ్ ప్రతమిదమ
ఖిలం సరేన్ద్ర విష్ణోర్బుధగణస్యచ కీర్తితం మయాదగ్ధ, పతిసు
తథనమిచ్ఛతి పుకన్ధీ సవని కరోతు ఫలాని సన్తు నిత్యమ్.
అథోద్యాపనవిధిః శృణు పార్థ ప్రవక్ష్యామి హ్యుద్యాపనవిధిం
శుభం, యం నిశా పూర్ణా స స్యాన్వృతరాజస్య వైశ్వస. కా
రయేత్సృజ్యతో భద్రం తన్వధ్యే కుంభముత్తమం, పృథరాజం
సువర్ణస్య పశ్చిరత్నస్య వేదికామ్. తస్మాలే ప్రతిమాం విష్ణోః
సోవర్ణీం చ చతుర్భుజం, లక్ష్మీం వాహనసంయుక్తాం మాష
ద్వయఫలావధి. బ్రహ్మహుద్రాది దేవానాం యథాశక్తి తు
కారయేత్, రిక్తస్య సర్వదేవాత్తా విష్ణురేవ విశిష్యతే ఉప
చారైరసన్తైశ్చ యథావిభవవిస్తరైః, నైవేద్యః పుష్పధూ
పైశ్చ దీపైశ్చ పరితఃస్థితైః. రాత్రౌజాగరణంకుర్యాత్ప్రభాతే
హోమమాచరేత్, సమిద్భిః పైష్పలాభిశ్చ పాయసేన తిలైస్త
థా. ఇదంవిష్ణ్వతిమన్తేణ హుత్వాచ ప్రణవేన చ, విష్ణ్వష్టాక్ష
రమన్తేణ శివపంచాక్షరేణ వా. సర్వదైవతమన్తైశ్చ విష్ణుర

త్ర విశిష్యతే, మూర్తిత్రయాత్క కాశ్వత్థపృక్షం పూర్ణాహుతిం
చరేత్. ఆచార్యం పూజయేత్పశ్చాద్దాశ్చ దద్యాత్పయస్వినీం,
బ్రహ్మణం వస్త్రభూషాద్యైస్సదస్యం చ ప్రపూజయేత్. బ్ర
హ్మణే కలశశ్చైకో విష్ణోరేకః పథానకః, దుద్రాససర్వదేవా
నాం దళానుగమతః స్తుతాః, ఏవం ద్వాదశ దద్యాద్దైవీ త
దశక్తో ద్వయం తథా, ఋత్విజోఽత్ర క్రమాత్పూజ్యా ఘృత
పాయసభోజనైః ఉపవీతాని వస్త్రాణి తేభ్యో దద్యాచ్ఛ దక్షి
ణామ్. ప్రణమ్య దణ్డవద్భూమా ప్రార్థయిత్వా విసర్జయేత్.
ఏవం ద్వాదశవర్షేషు మధ్యే చాదౌ సమాచరేత్. కృత్వా
హ్యుద్యాపనం సమ్యగ్వ్రతరాజఫలం భవేత్. సర్వం నివేదయే
త్పితమాచార్యాయ సదక్షిణామ్ అచ్ఛిద్రం వాచయేత్పశ్చ
త్స్వయం భుజ్జీత వాగ్మతః. ౧౮౦. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తర
పురాణే సోమవత్యమావాస్యా వ్రతకథా సంపూర్ణా.

అమావాస్యసోమవతీవ్రతకథ.

భీష్మఁడు శరతల్పమున శయనించుచుండఁగా ధర్మరాజు
భీష్మునికడ కేతెంచి, అతనికి మ్రొక్కి తనకు మేలుగోరి యి
ట్లనియె. దుర్యోధనుని దురాలోచనలమూలమున భీమాద్జను
లిద్దరు కోపముచెంది, కౌరవవీరుల ననేకులను, మఱి యితర
రాజులను సంహరించిరి. దానివలన మనవంశమునకు ష్టిణదశ
వచ్చెను. పిన్నలు, పెద్దలు రోగులు తప్పఁ దక్కినరాజులందఱు
గతించిరి. ఈభారతవంశమునకు మే మైదుగురముమాత్రము
శేషించితిమి. ఈఏకచ్ఛత్రాధిపత్యము నైతము నాకు రుచింప
కున్నది. జీవితమునందును రోతపుట్టుచున్నది. మరణమునొంది

నను పుణ్యాగతి గలుగుచున్నది లేదు. ఈసంతతిక్షయము తలఁచిన మాకు మనస్సున నోర్వరానివ్యసనంబు గలుగుచున్నది. ఉత్తరయొక్కగర్భము అశ్వత్థామయొక్క యస్త్రముచే మాడ్చి వేయఁబడినది గనుక, ఇంక వంశము క్షయించుననెడితలంపు మనసునకు పచ్చుటచే నాకు మొదటనున్నవెత రెట్టింపు చున్నది. ఓతాతా! నేనిప్పుడేమిచేయుదును? ఎందుఁబోదును! ప్రియకాల ముండునట్టిసంతతి గలుగుట కుపాయమేదీ? చెప్పుము. అని ధర్మరాజు జనుకఁగా, భీష్ముం డతని కిట్లఁయె. “ఓముధిష్ఠిరా, తలఁగినమాత్రమున నే చిరకాలజీవి యగుసంతతి నొసఁగు నట్టివ్రతములలో సుతమోత్తమం బగువ్రతం బొక్కటి గలదు దానిం గూర్చి చెప్పెద వినుము. అమావాస్య సోమవారముతోఁ గూడవచ్చినతిథినాఁ డశ్వత్థవృక్షముకడ కేగి యచ్చట శ్రీమహావిష్ణువు నారాధించి, యావల, నూటయెనిమిది రత్నములనో, పండ్లనో, పువ్వులనో తీసుకొని, యారాగి చెట్టునకుఁ జాట్టును నూటయెనిమిది ప్రదక్షిణములు చేయవలయును.

ఈవ్రతోత్తమము శ్రీమహావిష్ణువునకుఁ ప్రీతినిగలిగించునది. ఈ యుత్తమవ్రతంబు నోచినయెడల, బ్రహ్మరుద్రాదులు సంతోషింతురు. అశ్వత్థవృక్షము త్రిమూర్తిస్వరూపమై సర్వదేవమయం బయియుండుటచేత, అశ్వత్థవృక్షమును బూజచేసినయెడల, జనులయొక్క సర్వాభీష్టములును నెఱవేఱుచున్నవి. ఉత్తరచేత నీవ్రతంబుఁ జేయింపుము. దానిగర్భము ప్రాణములతోనుండఁగలదు. ముల్లోకంబులందుఁ బ్రసిద్ధిచెందినపుత్రుఁడు బుట్టఁగలఁడు.” అని భీష్ముఁడు పలుకఁగా, ధర్మరాజు పితామహుం జూచి “ఓపితామహా! ఆవ్రతరాజముంగూర్చి వివ

రించి చెప్పుము. ఈ వ్రతంబును మనుష్యలోకంబున నెవ్వగు
 ప్రకటించిరి. ఎవరు మొదట నీనోమును జేసిరి. ఆనతీయవల
 యును.” అని యడుగఁగా భీష్మఁ డిట్లునియె. కైలాసపర్వతముం
 బోలు మిద్దెలుమేడలతో నించిన కాంచీపురి యను పేరునడసి
 పట్టణ మొక్కటి గలదు. అచ్చటి స్త్రీపురుషులందఱు చక్కఁగ
 యలంకారములఁ దాల్చియుండును. బ్రాహ్మణులు మొదల
 నాలుగువర్ణములవారును తమతమకార్యములను దక్షుకచేయు
 చుండుదు. అచ్చట వేశ్యలు రూపలావణ్యములతోనొప్పొంగి పు
 దమచాకచక్యములచే జనులను సశపఱుచు కొనుచుండుదు.
 అట్టి కాంచీనగరమును రత్న సేనుండను రాజు సకలజనరింజక
 ముగాఁ బాలించుచుండెను. ఆపట్టణమున దేవస్వామియను నొక
 బ్రాహ్మణుఁడు గలఁడు. అతనికి లక్ష్మీదేవియలె సౌందర్యవతి యైన
 ధనవతియనుభార్య గలదు. ఆ బ్రాహ్మణునికి ఆధనవశ్యం దేడి
 గురు కొడుకులును అందఱికి కడగొట్టుచిగా ఒకకొమరితఁడును
 గలిగిరి. కూతువేరు గుణవతి. ఆదేవస్వామి తనకుమారుల
 కేడ్వరకును వివాహము చేసెను. ఆకుమారులు తమభార్యల
 తోడ సుఖము లనుభవించుచుండిరి. కొమరితకు యుక్త
 వయస్సు గాఁగానే దానితల్లిదండ్రులు దానికి తగిన వగుని
 వెదకుచుండిరి. ఇట్లుండఁగా నొక బ్రాహ్మణుఁడు తనతపోమహి
 మచే నగ్నిహోత్రమువలెఁ దేజరిల్లుచు నాదేవస్వామి
 యింటికివచ్చి వాకిట నిల్చుండి యాశీర్వాదముసల్పెను. ఆవెం
 టనే యెద్దురుకొడండ్రునులేచి యా బ్రాహ్మణునికి వెవ్వేలుగా
 భిక్షముఁ దెచ్చిపెట్టిరి. అప్పు డా బ్రాహ్మణుం డాయెద్దురు
 స్త్రీలకును దీర్ఘసౌమంగల్యమును సకలసంపదలును గలుగునట్లు

దీవనలుచేసెను. తర్వాత ధనవతి తనకూతురగు గుణవతిని బ్రాహ్మణునికి విచ్చము పెట్టుమనఁగా గుణవతి యట్లే యా బ్రాహ్మణునికి భిక్షము దెచ్చిపెట్టెను. వెంటనే బ్రాహ్మణుఁ డా చిన్నవానిం గూర్చి “ఓ చిన్నదానా! ధర్మాత్తురాల వగు దుపుగాక” అని యాశీర్వాదించెను. వెంటనే గుణవతి మొగము చిన్నబుచ్చుకొని యింటిలోనికి వెళ్లి తల్లితో నాబ్రాహ్మణుఁడు దీవించినప్రకారంబుఁ దెలిపెను.

ధనవతి యామాట విని కొమార్తెను జెయిపట్టికొని వచ్చి మఱల భిక్షము దెచ్చిపెట్టింపఁగా మరల నా బ్రాహ్మణుఁడు ముందు చేసినయట్లే యాశీర్వాదము చేసెను. అప్పుడు ధనవతి బ్రాహ్మణునిఁ జూచి “ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! నాకోడండ్రేడు గురు నమస్కరించినప్పుడు వారలకు దీర్ఘసౌమంగల్యమును సకలసౌభాగ్యసంపదలును గలుగునట్లు లాశీర్వాదంబు గావించితివి. నాకూతురు నమస్కరించినప్పుడుమాత్రము నీవు ధర్మాత్తురాలవు గమ్మని దీవించితివే దీసికే గారణంబు దెలుపఁ గోరెద”నని యడుగఁగా ఆబ్రాహ్మణుఁడు ధనవతంజూచి, “ఓధనవతి! నేను వారివారివిధికే దగినట్లు దీవించితిని. ఈ నీ కూతురు సప్తపదినడుమనే వైధవ్యంబు నొందగలఁదు కావున ధర్మము చేయువలసినది యవశ్యము అది కారణంబుగా ధర్మాచరంబు ముఖ్యమని దీవించితి” నని చెప్పెను. ఆమాటలు విని, ధనవతి మిక్కిలి చింతాక్రాంతురాలై మాటిమాటి కా బ్రాహ్మణునికి నమస్కరించి యాబ్రాహ్మణునింగూర్చి “ఓదయానిధి! నీవపామంబుమాత్రము తెలిపితివి. నేనేమి చేయువా నడిపామంబు: దెలుపవే. దెనను” అని యడుగఁగా “ఓ

ధనవతీ! సింహాశద్వీపమున సోమ యనుచాకిత గుండ్నుది
దానిని దోడ్కొనివచ్చితిరేని, నీకూతురి వై ధన్యంబు
దొలగెను” నని చెప్పి భిక్షాటనమునకై పేలొక్కయింటికే
బోయెను.

తర్వాత ధనవతి పుత్రులం జూచి “నాయనాం! సోమ
యనుచాకిత సింహాశద్వీపమున నున్నదట దానిని దోడ్కొని
వచ్చి, యీమీచెలియలగు గుణవతియొక్క వై ధన్యముఖము
దొలగింపుడు” అని చెప్పగా గొమరులందఱు “అట్లే! నీనుభిప్రాయం
బెఱింగితిమి, నీమనస్సు నీకూతునందు మిక్కిలి మోసగట్టిగ
యున్నది. మమ్ము దేశాంతరమునకు వెడలగొట్టఁ జూచువు.
మార్గమధ్యమున దాటరానిసముద్రమున్నది. మేముట్లు దోడ్కొ
పోగల”మని చెప్పగా ఆపుడు దేనిస్వాయి నా? యగును పుత్రు
లండియఁ బుత్రులు లేనివాడనే నైతిని. నాపుత్రునిగొట్టి
వై ధన్యంబు దొలగెటకై నేనే యాసోమను బిలుచుకొని
వచ్చెదనని కోపముతోఁ జెప్పగా గడపటకొడంగు శిశువును
యనువాడు “తండ్రి కోపముచేయవలదు. నేనుండఁగా గమ
కీ శ్రమయేల?” అనిచెప్పి తనచెల్లెలిని గుణవతిని దోడ్కొని
సింహాశద్వీపమునకు బయలువెడలి కొన్నిదినములకు సముద్రపు
గట్టుచేరి, సముద్రమును దాటుటకై ప్రయత్నించును, నచ్చట
తీరంబున విశాలమైన మట్టిచెట్టునుజూచి, యానాటిలేయి
యాచెట్టుకింద విశ్రమించిరి. ఆ చెట్టునం దొకగ్రద్ద పిల్లబెట్టి
యుండెను. ఆగ్రద్ద ప్రతిదినము బయటసంచరించి యెరను దెచ్చి
తనపిల్లలకుఁ బెట్టుట వాడుక. ఆవాడుకప్రకార మాగ్రద్ద
యార్థాత్రి యెర తెచ్చి పిల్లలకుఁ బెట్టగా నవి యాయెరను

దిననయ్యెను. అప్పుడు వానితల్లి మీరేల నేను దెచ్చినయెరను
 దినరైతిరి యని యడుగఁగా, ఆకూనలునుతల్లినిజూచి, “తల్లీయీ
 చెట్టుక్రింద నిద్దలుమానవులున్నారు. వాడు భోజనములేక పస్తు
 పడియుండఁగా, మే మెట్లుభోజనంబుచేయఁగలవార”మనిచెప్పిరి.
 అంతట నాగ్రద్ద దయాళువై క్రిందికి దిగివచ్చి, “ఓ విప్రా!
 మీ యిష్టము నేనెఱిగితిని. మీకార్యము సాధించెదను” అని
 చెప్పఁగా, శిష్యామి గ్రద్దంజూచి, “నేను సముద్రమువాఁటి,
 సింహాశద్వీపముచేరి, నా చెలియల్లివై ధవళంబుఁ బోకార్చుటకై
 సోమయనుదానిం బిలుచుకొని రాగోరుచున్నాను” అని
 చెప్పఁగా, గ్రద్దయూ, “ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! నేను తెల్లవాఁజిన
 తర్వాత మిమ్ములను సింహాశమునకుఁ గొనిపోయి, సోమయొక్క
 గృహమును జూపించెదను” అనిచెప్పి తనకూన లుండుగూటికి
 వెళ్లెను. ఆ బ్రాహ్మణుఁడును, వానిచెలియలును రాత్రి యచ్చట
 శయనించియుండిరి. మఱునాఁటి యుదయమున, ఆగ్రద్ద యూ
 బ్రాహ్మణుని, వానిచెలియలిని సింహాశద్వీపంబునకుఁ గొనిపోయి
 సోమ యనుచాకితయింటి వాకిలింజూపెను. వాకాసోమయింటిని
 జూచినది మొదలు ప్రతిదినమును తెల్లవాటునంతలోపల ఆ
 సోమయింటివాకిలి పెంటయూడ్చి, పేన్నీళ్లుచల్లి మొత్తలలికి
 పోవుచుండిరి. ఇట్లు వారొక్క సంవత్సరము ప్రతిదినము సోమ
 యింటివాకిటిపని నేయించుండిరి. తర్వాత సోమ తనకొడుకులను
 కోడండ్రనుజూచి, యెవ రీలాగు ప్రతిదినము వాకిలిపనిచేసి,
 నీరుచల్లి మ్రుగ్గులు పెట్టిపోవుచున్నారని యడుగఁగా, అవియెల్ల
 మాకార్యములనియే వారుచెప్పిరి. తర్వాత, సోమ నిక్కంబు
 గనిపెట్టుటకై కదలక యొకమూల నిలచియుండి, తనయింటి

వాకిలి ముంగిలి యూడ్చుచుండు గుణవతిని, ముంగిలి యలుకు చుండు శివస్వామిని జూచి మీరెవ్వరు? ఇట్లేల పనిచేయు చున్నారని యడిగెను. “మేము బ్రాహ్మణుల చిన్న శాంప్రము” అని వారుచెప్పిరి. “అక్కటా! యేమియన్యాయము! మీరు బ్రాహ్మణులరై యుండి నాయుంటివాకిటఁ బనిచేయుచుంటిరేని, నే నీషాఢమునుండి యెట్లు విముక్తురాలనగుదును. నే నీగతిఁ బడిపోవుదునో! నేనో హీనకులం బగుచాకలిజాతిదానను. మీరు బ్రాహ్మణులై యుండియు ఏలయిట్లు వికరీతంబునడచు కొందు” రని యడుగఁగా, శివస్వామి యిట్లనియె “గీచాకితా! ఇది గుణవతి యనుపేరుగలది. నాకుఁ జెలియదు. ఇది సత్త పదీమధ్యముననే వైధవ్యంబు నొందఁగలదు. అవైధవ్యంబు వొలఁగుటకై నీవు సన్నిధానంబుననుండుటయవశ్యము. కావున నిన్నుఁదోడ్కొనిపోవవచ్చి, యిట్లు లీయధమస్త్రు చేయుచు న్నా”మని యాశివస్వామిచెప్పఁగా, సోమ వారింజూచి “మీ యిష్టప్రకారము వచ్చెదను” అని చెప్పి, లోకలికినన్ని తనకోడల ద్రనుజూచి, మీరు నేను వచ్చునంతఃః అకు మనయుండు నెవ్వ రైనమృతినొందినను వారినిదహింపక యొక్కచోట పదిలముగా నుంచి కాపాడుఁడు. అని యానతిచ్చి, యచ్చరిసెనుండి నెడలి వచ్చి, వారిని సముద్రమునుదాటించి తాను ఆకాశమార్గమున సముద్రమును దాటివచ్చి యొక్కనిమిషములోఁగల కాంచీ పురంబుచేరెను. వారట్లు చేరఁగానే, ధనవతి సంతృప్తాంతరంగు రాలయి సోమను బహుభంగుల మర్యాదలు గావించెను.

తర్వాత శివస్వామి తనచెలియలికిఁ దగినవరుం చెచ్చు టకై దేశాంతరమున కేగి యుజ్జయినీనగరంబుఁజేరి యచ్చట

దేవశర్తకుమారుడయిన రుద్రశర్త యనువానిని దోడితెచ్చి, శుభముహూర్తమున గుణవతి నాతనికిచ్చివివాహము చేయింప నిర్ణయించెను. సోమయు దగ్గఱనుండి వివాహము జరిపించెను. అప్పుడు శుభలగ్నమున శుభముహూర్తమున దేవస్వామి తన హస్తము గుణవతినీరుద్రశర్తకుఁగ న్యాదానంబు చేసెను. తర్వాత వివాహప్రధానహోమంబు జరుగుచుండఁగా, సప్తపదీమధ్యమున రుద్రశర్త మృతినొందెను. అప్పుడు బంధువులందఱు విలపించిరి. సోమసూత్రము నిశ్చలమనస్కురాలై యుండెను. ఆ వివాహముహోత్సవంబు చూడవచ్చిన వారందఱాబాలగోపాలముగా గగ్గోలుగావించిరి. ఆసోమ వెంటనే మరణముంబోఁగొట్టువ్రతరాజప్రభావంబువలని ఫలంబును సంకల్పముచేసి గుణవతికొసఁగెను. రుద్రశర్తయు నావ్రతరాజప్రభావంబువలన జీవితమై నిద్రలేచినవానికై వడి లేచి పూర్చుండెను సోమయు నిర్విభంబున. నివాహంబు నెఱవేర్చి, వ్రతోత్తమమయిన యమమావాస్యసోమవతీవ్రతంబు వారికుపదేశించి, తనగృహంబునకు బయలుపడెను. ఇట్లు సోమ మృతుడయిన బ్రాహ్మణుని బ్రతికించి సంపూర్ణమనోరథంబుతో నచ్చునంతలోపల దాని యింట మొదటఁగొడుకులును తర్వాత భర్తయు నటుతర్వాత నల్లుడను మృతినొందిరి. ఆసోమ తననివాసమునకు వచ్చుచుండఁగా, చచ్చినవారిని బ్రతికించునట్టి సోమవారయతమైన యమమావాస్యరచ్చెను. అప్పుడు మార్గమధ్యమున నొకముసలిది కనబడి, “ఓయమ్మా! నే నీదూదిమూటను మోయఁజాలకున్నాను. దీనిని గొంచెము దింపుము” అనెను. సోమయు “ఓముసలిదానా! నేఁ డమావాస్యసోమవారము. నేను నేఁడు

దూదినిముట్టెను. ఈలాటినియమంబు పూనితిని” అని చెప్పి, కుడి
 కొంతద వేగంగా మఱియొక్క స్త్రీకనబడి నుల్లంగిదండలు
 గంపనెత్తికొనిపోవుచు, సోమనుజూచి దీనిని గొంపెము నింపు
 మని యడిగెను. సోమయు ముందటించలేనే యుల్లంగులచేట్టు
 నదీతీరంబుచేరి, యచ్చట స్నానంబుచేసి యచ్చటనున్న యశ్వత్థ
 వృక్షమూలమున శ్రీమన్నారాయణమూర్తి నారాధించి గులక
 తాళ్లుగొని నూటయెనిమిది ప్రదక్షిణంబులు గావించెను. ఎప్పుడో
 సోమ తాళ్లుగైకొని యశ్వత్థవృక్షముండుం బ్రదక్షిణము
 చేయ నారంభించెనో యప్పుడే యాసోమయొక్క కొడుకులు,
 మగడు, అల్లుడును లేచి కూర్చుండిరి. కట్టకగుంభాదు
 కాంతితో నిండియుండెను. అందును, వారి అల్లు సొల్లక భవం
 బులతోఁ దులతూగుచుండెను. తర్వాత భాగ్యవంశి యగు
 సోమ తనయిల్లుచేరి తనకొడుకులు, మగడు, అల్లుడును పునఁ
 జ్జీవితంబు లైనవార్త విని మిక్కిలి సంతోషము నొందెను. తర్వాత
 కోడండ్రందఱు అత్తగారికి నమస్కరించి “అవ్వ! మీకొడు
 కులును మామామగారును మీయల్లుండఱును వృక్షగిరి
 మృతులైనవార లెట్లు మరల నుజ్జీవితులైరి? మానుడిచ్చివే”
 యని యడుగఁగా, సోమ కోడండ్రనుజూచి “నేను ప్రభాంజ
 ప్రభావంబువలనిపుణ్యమును గుణవతికొసఁగితిని కావున నాపతి
 పుత్రజామాతలు మృతులైరి. నేను మరలివచ్చునప్పుడు అను
 వాస్యాసోమవాసరము రాగా నేను దూది నుల్లంగిని
 దాకక యశ్వత్థవృక్షముకడ కేగి లక్ష్మీనారాయణులం బూజించి
 నూటయెనిమిది ప్రదక్షిణంబులు గావించితని. ఆశ్రీమన్నారా
 యణుని ప్రభావంబుచే నాపతిపుత్రజామాతలు పునర్జీవితు

లైది. ఓకోడండ్రారా! మీరందఱు టీవ్రతంబుఁ బట్టుఁడు. మీకు దీర్ఘసౌమంగల్యమును, సౌభాగ్యమును గలుగఁగలదు". అనిచెప్పి వారిచేత నావ్రతంబుచేయించి, పెక్కువిధంబులయిన సుఖంబు లనుభవించి, యంతకాలమున వారందఱితోఁ గూడ వైకుంఠమునొందెను. ఓ ధర్మనందనా! నే నీవ్రతప్రభావంబు విస్తరించిచెప్పితీని. నీపట్లుచేయుమని భీష్ముఁడు ధర్మరాజుతోఁ జెప్పఁగా, ధర్మరాజును మరల భీష్మునిజూచి, యోపితామహా! ఆవ్రతరాజుగలనకు విధియెట్లు? మహిమయెట్టిది? పురుషులారా? లేక స్త్రీలారా యీవ్రతంబుచేయవలసినది? నాకు విస్తరించి చెప్పుమని యడుగఁగా, భీష్ముఁడిట్లనియె. "ధర్మనందనా, అమావాస్య యెన్నఁడు నిమహారముతోఁ గూడివచ్చునో, ఆదినము వహి పుణ్యదినము. అట్టికాలము దేవతలకుఁ గూడవొరకుట యరుదు. ప్రతిపదచోదావారు తెల్లవాఁటఁగానేలేచి, విధిపూర్వకముగా స్నానమాచరించవలెను. తర్వాత మానముతో పట్టుబట్టులు కట్టుకొని, యశ్వత్థవృక్షముకడకుఁ బోయి, యశ్వత్థవృక్షమూలము నగుదు"వృక్షవృక్ష...నమః" అనుమంత్రముతో విష్ణాదిదేవతలనుబూజించి, తర్వాత. 'అశ్వత్థేవోనిషదసమ్' "ఆరాత్రేఅగ్నిరస్తుతే" "నమశ్చగృహ్యేతేరుద్రాయ" "ఉగ్ర్యమూలమథశ్శాఖం" "తద్విష్ణోః పరమంపదమ్" "ఆత్వావహస్తు హరయస్సచేతసః" "దేవానైయద్యజ్ఞేనున్వత" "బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాత్" "మూలతో బ్రహ్మ...తే నమః" ఇత్యాదిమంత్రములచే దేవదేవుఁడగు శ్రీమన్నారాయణమూర్తిని బూజించి, తర్వాత త్రిమూర్తిస్వరూపం బయిన యశ్వత్థవృక్షమును "అశ్వత్థ...నమోఽస్తుతే. ప్రాణిసంజీవక...నమోస్తుతే" అను

మంత్రములచే నారాధించి, ముత్యములు, వెండి, బంగారము
నాణెములు, పచ్చలు, రవలు, భక్ష్యభోజ్యములును నిం
డిన తామ్రకాంస్యలోహపాత్రములు మొదలగునవి నిర్వహించి
నూటయొనిమిది బ్రహ్మణములుచేయుదు నొక్కొక్కప్రదక్షి
ణము చేయునపుడు నొక్కొక్కటి వృక్షములముననుండి,
తర్వాత నానూటయొనిమిదింటిని గురువునకు సమర్పించుట
లముతోడ నొసంగవలయును. పిమ్మటయొక్క ప్రత్యేక మున్న
దువులను గంధపుష్పదీపతాంబూలాదులతో పర్చించవలయును.
తర్వాత శక్తికొలది బ్రహ్మణసంకల్పము గావించి,
తర్వాత తానునుమానముతో భుజించవలయును. పిమ్మట గంగా
యీవ్రతోత్తమవిధానంబు నీ కెఱుంగఁజెప్పెను. నీవివ్రతంబును
ద్రాపది సుభద్ర యుత్తరలచేత నొందుదును. ఈ శ్లోకా
గర్భమందున్నవాఁడు చిరకాలజీర్ణుఁడు మనుషుఁడు అని భీష్ముఁడు
నేప్పుఁగా, ధర్మనందనుఁడు భీష్మునింగాంచి, కొంతసేపాటికి త్రిము
గలస్త్రీ బంగారుమొదలగునవి లేనిచో నేర్చు ప్రతిపాదము
యొక్క పూర్ణఫలంబు నొందునని యున్నదనిగా, “అర్జున్
పండ్లు, పూవులు, భక్ష్యములు, వస్త్రములు మున్నగునవి
వేయుచు బ్రహ్మణంబునేసి యావ్రతముయొక్క పూర్ణఫలంబు
నొందును. ఓ నరేంద్రా! సకలదేవతలును, ముఖ్యముగా
మహావిష్ణువును ప్రీతిజేందునట్టి యీవ్రతంబును నేను నీకుఁ
జెప్పితిని. ధనధాన్యసంపదను, పతిసౌభాగ్యమును, పుత్ర
పౌత్రాభివృద్ధిని గోరునట్టి ముత్తైదువ లీవ్రతంబులుచేసి రేని,
సకలవిధములైనఫలంబుల నొందుదురు.

ఉద్యాపనవిధి.

ఓధర్మరాజా, ఈవ్రతమున కుద్యాపనవిధి చెప్పెదను వినుము. నోముపట్టి యుద్యాపనము చేయనియెడల, వ్రశంబు పూర్తిగానేరదు. ఓయుధిష్ఠిరా, సర్వశో భద్రమండల మేష్పరిని, దానినడుమ కలశమునుస్థాపించి, బంగారుతో అశ్వత్థివృక్షమును జేయించి, రత్నములతోఁ దిష్ఠినొక్కదానిని జేయించి, చతుర్భుజం డగువిష్ణువ్రతమును, లక్ష్మీదేవతమును రెండు గురిగింజలరైతును తగ్గనీక, పలమెత్తువలకు నుండు పట్లు లక్ష్మీనారాయణ ప్రతిమను జేయించవలయును. లక్ష్మీనారాయణప్రానిదేవతలకు శక్తిలోపము జేకుండఁ బ్రతిమలను జేయింపవలెను. అన్నిప్రతిమలుచేయించ శక్తిలేనియెడల, లక్ష్మీనారాయణప్రతిమ యొక్కటి చేయించిన నదియే సకల దేవతలకు ప్రీతికరము. అట్లు కలశస్థాపన చేసి, పోడశోపచారపూజలు గావించి, రాత్రి జాగరణముచేసి, మఱునాఁడుదయమున అశ్వత్థసమీధలతోను, పాయసముతోను, తిలలతోను, “ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే” అను మంత్రముతోఁగాని, ప్రణవముతోఁగాని, ఆష్టాక్షరితోఁగాని, సంచాక్షరితోఁగాని, సకల దేవతాస్తోత్రము లగు మంత్రములతోఁగాని హోమంబు చేయవలెను. విష్ణుస్తోత్రరూపమంత్రమే మిక్కిలి శ్రేష్ఠము. ఆహోమ మైనతర్వాత త్రిమూర్తిస్వరూపుం డగు అశ్వత్థనారాయణస్వామిం గూర్చి హోమంబుచేసి, తర్వాత పూర్ణాహుతి చేయవలయును. తర్వాత ఆచార్యునిఁ బూజించి, గోదానంబుచేసి, బ్రాహ్మణులను వస్త్రాభరణాదులచే ప్రీతులం గావించి, సదస్కునిఁ బూజింపవలయును. బ్రహ్మ కొక్కకలశ

మును, విష్ణువున కొక్కకలశమును ముఖ్యముగా సురగణల
యును. తక్కినరుద్రాదిదేవతలకు శక్తిసమపరిధి, పరిష్కరింప
గాని, లేక దానిలో సగముగాని, దానిని శక్తివలననుపాదించి
రెండుకలశములనైనంగాని యిచ్చువలయును. తర్వాత
ఋత్విక్కులను పక్షసోపేతంబుగా భోజనము పెట్టి పక్ష
యజ్ఞోపవీత దక్షిణతాంబూలముల నొసంగి, వారిని పుష్క
ష్టులంజేసి, వారికి సాష్టాంగముగాఁ బ్రణమిల్లి, వారిని బంధ
వలయును. ఇట్లు పండ్రెండుదినము వ్రతంబుసేయును నంత
లోపల మొదలుగాని, నడుమగాని యుద్యానములు లేర్పఁగా
గావించి, మండలము మొదలగువాని నాచార్యుని కోరిగి,
యతనిచేత దిననలు పొందవలయును. తర్వాత ఈమును
మకానముతో భుజింపవచ్చును. అని భీష్ముడు భర్తృరాజునకు
అమావాస్యసోమవతీవ్రతరాజప్రభావంబు చెప్పఁగా, నతఁ
డు త్తర మొదలగువారిచే నావ్రతంబుసేయించిసంగున నుత్తరా
గర్భసంభూతుఁడు జీవితుఁడై యుత్తరోత్తరాభివృద్ధి నందెను.
అని సూతుఁడు శౌనకాదిమహర్షులకుఁ జెప్పెను.

ఇది శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణాంతర్గత

అమావాస్యసోమవతీవ్రతకథ

సంపూర్ణము.